

Mokyklų epidemija – patyčios

2010'01

MILDA ASTRAUSKAITĖ

Patyčios plinta kaip virusas. Tie, kurie šiandien mano draugai, rytoj gali tapti priešais.

Jonas: *Aš sėdžiu pirmame suole. Kai kas nors kikeną ar šnibždasi už nugaros, visada susinervinu. Galvoju, kad juokiasi iš manęs. Kai kas nors ką pasako, tai atrodo, kad trenktų. Būna, net supykina arba pradeda labai skaudėti galvą. Dažnai einu seselės paprašyti, kad išleistų namo. Tada kiti sako, jog esu „slabakas“, nes dažnai sergu.*

Nesu tikra, ar mokykloje jums yra tekę jausti patyčias. Visgi, esu įsitikinusi, kad vienaip ar kitaip su tuo susidūrėte: vieni tapo aukomis, antri - patyčių lyderiais, tretieji - stebėtojai. Kartais, žiūrint į vaikus, atrodo, kad mokyklose vyksta kova dėl būvio: arba ją laimi, nes esi stipresnis, arba pralaimi ir prisijungi prie nuskriaustųjų, atstumtųjų.

Žaidžiame patyčias?

Rokas: *Būna, kad bendraklasiai vaikšto koridoriuje, apsimeta, jog manęs nemato, o paskui ima vienas kitą stumdyti ir į mane lyg netyčia atsitrenkia. Būna, „atseit“ užkliūna už manęs, tada įspiria, pastumia ar prie sienos priremia.*

Patyčios nėra juokeliai ar pasistumdymas „dėl žaidimo“. Jei kyla patyčios, vadinasi kažkur slepiasi gilesnė problema. Dažnai besityčiojantys vaikai turi bėdų namuose, šeimoje, su kiemo draugais ir savo pyktį išlieja norėdami įskaudinti, pažeminti, įbauginti ir kitus. Patyčios nenutinka tik kartą. Žodžiai, smūgiai, daiktų gadinimas ir atiminėjimas tęsiasi nuolatos. Vaikai, iš kurių tyčiojama, būna atskirti nuo klasės, su jais nebendraujama.

Kadangi dirbu mokykloje, per pertraukas stengiuosi pasivaikščioti koridoriais, stebėti, kas vyksta, susitikti su vaikais, pasikalbėti, pajusti, kuo gyvena mokykla. Eidama matau grupeles besiburiuojančių berniukų ir vieną liūdną atsiskyrėlį, stovintį tamsiame kampe, besistengiantį būti nematomu, bijantį, kad kas neužkabintų. Patyčios - viena skaudžiausių problemų, kuriančių sergančią visuomenę, kur smurtas (fizinis ar psichologinis), žmogžudystės, savižudybės tampa pagrindiniu problemų sprendimu. Patyčios nėra naujas reiškinys, tiesiog iki šiol jis nebuvo aptarinėjamas ir sprendžiamas.

Psichologė Asta Blandė (Kauno vaikų linijos vadovė, psichologė): *Patyčių situacija Lietuvoje iš tiesų sudėtinga. Jei dabar yra gripo epidemija, tai galima sakyti, jog egzistuoja ir patyčių epidemija mokyklose. Situacija tokia, kad kas antras, kas trečias patiria patyčias. Dažnumas gali būti skirtingas: vienas patiria kartą per savaitę, kitas - kas mėnesį, o trečias gali kas dieną tapti auka. Paskutinių tyrimų duomenimis, Lietuva beveik visose mokinių amžiaus grupėse pirmauja pagal vaikų, patiriančių patyčias, skaičių. Reiškinyje ilgai gyvuoja tiek užsienyje, tiek Lietuvoje, tačiau mes dažnai užsimerkiame prieš tai, kas tarp mūsų vyksta.*

Ką jaučia vaikas?

Jolita - tyli ketvirtokė. Kaip sakė tėvai, iki lapkričio mėnesio viskas buvo gerai, bėdų mokykloje nekilo, tačiau kažkuriuo metu mergaitės elgesys ėmė keistis. Jolita nelankė pamokų, neklausė,

maištavo prieš tėvus. Be to, skundėsi galvos, pilvo skausmais, kuriuos tėvai interpretavo kaip pasiteisinimą neiti į pamokas.

Atvirai pasikalbėjome su mergaite. Jolita prisipažino, kad į mokyklą eiti nenori, nes ten iš jos šaiposi. Mergaitė jautė nerimą eidama atsakinėti, kalbėdama viešai. Jai kiek sunkiau nei kitiems sekėsi skaityti, būtent tada ji išgirdavo daugiausia kandžių replikų. Dėl baimės patirti patyčias ji mieliau kiaurą dieną važinėdavo troleibusu, kol baigdavosi pamokos. Tėvus ši informacija nustebino. Jie nenujautė, kad mergaitė jaučia patyčias, o elgesio pokyčius vertino kaip beprasidedančios paauglystės problemas. Susijaudinę išklausė ir vėliau, mano žiniomis, su mergaite kalbėjosi, stebėjo savijautą, veiklą klasėje, stengėsi suprasti, kas vyksta, ir padėti. Situacija netrukus ėmė keistis. Mergaitė geriau jautėsi klasėje, labiau savimi pasitikėjo. Jolita matė, jog yra ne viena, tėvai ją remia ir supranta. Kartu ji suvokė, kad tai ne jos problema, o kitų - tų, kurie nemoka bendrauti.

Pamenu, kaip sėdėdama kabinete mažiau, kiek nedaug kartais reikia: nuoširdus tėvų dėmesys, bendravimas ir vaikas jaučiasi stipresnis. Jolitos atvejis, kaip ir daugelis kitų atvejų, įrodo, jog vaikams, patiriantiems patyčias, reikalinga parama. Galvos, skrandžio skausmai, miego problemos, nenoras eiti į mokyklą, bėgimas iš pamokų gali būti signalas, kad vaikas žeminamas ir skriaudžiamas.

Tyrimais įrodyta, jog nestabdomos patyčios žlugdo motyvaciją mokytis, kūrybiškumą, saviraišką ir, svarbiausia, pasitikėjimą savimi. Vaikai, iš kurių tyčiojamosi, vengia bendrauti, ir jei problema nesprenžiamą, net suaugę jie gali būti uždari, bijoti reikšti nuomonę. Liūdina tai, kad atlikti tyrimai rodo, jog žmonės, patyrę patyčias mokykloje, dažniau tampa psichologinio smurto darbe aukomis.

Kodėl kyla patyčios?

Rytis: Dauguma bendraklasių tyčiojasi ir mane tranko. Sako: „Gausi į galvą.“ Vieną dieną pagąsdino, kad namo nepareisiu. Bet gerai, jog yra dvejos durys, - man nesvarbu, pro kuria pusę namo grįžti. Nežinau, dėl ko prie manęs lenda. Aš silpnesnis, žino, kad neapsiginsiu, tai turbūt dėl to ir tyčiojasi.

Patyčių aukomis tampa įvairūs vaikai. Tai, kas taps patyčių objektu, dažniau lemia skriaudiko asmenybė, jo situacija gyvenime, patiriamos problemos. Tie, kurie jaučiasi neįvertinti, gali žeminti tuos, kuriuos vertina ir giria kiti. Taikiniaus gali tapti labai gabūs, protingi, kūrybiški, išsiskiriantys savo gebėjimais vaikai. Tokiems mokiniams gali būti pavydima mokytojų, tėvų skiriamo dėmesio.

Kitais atvejais patyčių aukomis tampa tylūs, ramūs, savęs nedemonstruojantys, silpnesni vaikai. Prie jų labiau kimba tie, kuriuos skriaudžia ir įžeidinėja vyresni, stipresni vaikai ar tėvai. Patys patirdami agresiją, jie savo pyktį išlieja ant silpnesniųjų, taip sukurdami tam tikrą smurto hierarchiją: stipresnieji žemina silpnesnius. Reikia suprasti, jog ne aukos, o skriaudėjai turi problemų ir dėl to ima skaudinti kitus.

Tikiu, kad pasakos - mūsų realybės atspindys. Iš jų galima pasimokyti, jos padeda atrasti save ir kitus. H. K. Anderseno pasaka „Nepaprastas dalykas“ atskleidžia tai, su kuo susiduriame kas dieną: vieni kuria stebuklus, kiti - juos griauna. Ne visuomet kūrėjai pripažįstami, dažnai jų stebuklai naikinami dėl konkurencijos ir pavydo, kurį jaučia kiti.

Vaikai tampa skriaudėjais dėl dėmesio ir pripažinimo stokos, pavydo ir konkurencijos. Smurtauojančiųjų pasaulis nėra gražus, neretai juos pačius psichologiškai ar fiziškai skriaudžia, įžeidinėja, muša. Jei žmogui užtenka šilumos, palaikymo iš aplinkinių ir šeimos, jis kuria gražius, nepaprastus dalykus, įgyja pripažinimą vadovaudamasis ne jėga, o protu. Tačiau tie, kuriems trūksta meilės ir pasitikėjimo, imasi smurto.

Mama, tėtis ir patyčios

Tomas: *Šiandien per pamoką vienas bendraklasis pradėjo mėtyti javainius, todėl negalėjau susikaupti. Kitas, kilnodamas kėdes, man su geležiniu stovu trenkė į smilkinį, o pats apsimetė, jog nesupranta, kas atsitiko. Mokytoja liepė rašyti ir nekreipti dėmesio. Bet aš ir rašiau. Paskui dar sako: „Va, Tomas nesimoko, žiopso į šonus.“ Dar ir mama užrėkia, kad nieko nedarau.*

Vaikai dažnai pernelyg anksti yra priversti gyventi suaugusiųjų gyvenimą, spręsti problemas, kurias turėtų spręsti suaugę. Šiandien šeimose matau įvairių bėdų, į kurias ne savo noru įtraukiami ir mažieji. Konfliktai tarp tėvų, emigracija, didelis darbo krūvis atima tėvus iš vaikų, jiems tenka gyventi savarankiškai arba dalyvauti tėvų ginčuose sprendžiant, kuris jų teisus.

Vaiko gyvenimas prasideda šeimoje. Mažas žmogutis ateina į pasaulį, mokosi pirmųjų žodžių, žingsnių, bendraudamas mėgdžioja tėvų elgesį, manieras. Neįtikėtina, kaip aiškiai ir tikroviškai jau pradinių klasių mokiniai atkartoja tėvų elgesį dramos būrelių užsiėmimų metu. Tėvai - pirmieji ir svarbiausi mokytojai, tačiau ne visuomet jų pavyzdys tinkamas.

Psichologė Asta Blandė: *Kartais pagalvoju, kad mes tiek daug dirbam su vaikais, o iš tiesų reiktų dirbti su suaugusiais. Jei tėvai keičia nuostatas, tai ir vaikui pakeisti nuostatas yra paprasčiau. Bet jei mokykloje mes aiškinam, kad tyčiotis yra negražu, o namuose mama su tėčiu ar tėtis su mama negražiai elgiasi, tai išeina, jog namuose yra vienos nuostatos, o mokykloje - kitos. Klausimas, kuo vaikas vadovausis. Tikriausiai autoritetu nebus nei mokykla, nei šeima.*

Dirbdama mokykloje dažnai susitinku su mokinių tėvais, kviečiu pasikalbėti apie patyčias, bėdas, kurias reikia spręsti. Yra tėvų, kurie nuoširdžiai rūpinasi, išklauso, bendradarbiauja. Yra ir tokių, kurie neįsitraukia į problemų sprendimą. Dar kiti pernelyg impulsyviai ir karštakošiška reaguoja, vaikams skiepydami principą „akis už akį, dantis už dantį“.

Jeigu prieš patyčias kovojama agresija, ratas užsisuka ir smurtas įgyja nevaldomą pagreitį.

Mokytoja Elena: *Patyčios kyla, nes kai kuriose šeimose neišmokoma spręsti konfliktų. Sakoma: kovok, nepasiduok, bet juk ne vaikas turi spręsti problemas, o tėvai. Jie turi aiškintis su skriaudiko tėvais. Ir ne taip, kad atėjęs papurtai skriaudiką. Smurtas prieš smurtą nieko neduoda.*

Mokytoja Eglė: *Tėvai kalba su vaikais apie patyčias, tačiau ne visada teisingai. Kartais vaikui tiesiai šviesiai pasakoma: „Jei dar lįs, tada tu jau netylėk, duok atgal!“ Vaikas ir duoda, bet duoda net tada, kai tai visai nereikalinga.*

Psichologas Danas Olweusas, kurio programos, skirtos kovai su patyčiomis, sėkmingai įgyvendinamos viso pasaulio mokyklose, sako, kad **patyčių mažinimas priklauso nuo neagresyvaus atsako agresyviame elgesiu**, principas „duok atgal“ čia neveiksmingas.

„Nepaprastas dalykas“ (pagal H. K. Anderseną)

Tam, kuris padarys nepaprastiausią dalyką, turėjo atitekti karaliaus duktė ir pusė karalystės. Paskirtą dieną kiekvienas turėjo parodyti, ką kuris sugeba nepaprasta. Buvo parodyta daugybė dalykų, bet neilgai trukus visi sutarė, kad nepaprastusias būsiąs didelis stovimas svetainės laikrodīs. Sulig kiekvienu jo dūžiu išlįsdavo gyvi paveikslėliai, rodantys išmuštą valandą. „Tai nepaprastusias dalykas!“ - sakė žmonės.

Laikrodīs išmušė pirmą, ir atsirado Mozė ant kalno. Laikrodīs išmušė dvi, ir visi išvydo Rojaus sodą, po kurį vaikštinėjo Adomas su leva. Sulig trečiuoju dūžiu įžengė Trys Karaliai. Jie turėjo smilkalų ir brangenybių. Aidint ketvirtajam dūžiui, pasirodė metų laikai. Kai išmušė penkias, išėjo

penki pojūčiai. Išmušė šešta valanda: susirinkusieji pamatė sėdint lošėją, jis metė kauliuką, ir iškrito didžiausias skaičius - šešetas. Paskui atsirado septynios savaitės dienos arba septynios mirtinos nuodėmės. Tada išėjo vienuolių choras ir sugiedojo aštuntosios valandos giesmę. Sulig devintu dūžiu pasirodė devynios mūzos. Sulig dešimtu dūžiu vėl įžengė Mozė su Įstatymo plokštėmis, kur surašyti visi Dievo įsakymai; jų buvo dešimt. Laikrodis vėl ėmė mušti: šokinėjantys ir straksintys berniukai su mergaitėmis žaidė ir žaisdami dainavo: „Tik, tak, tū tū tū! Vienuolika valandų!“ Galop išmušė dvylika ir išėjo panaktinis su ausine kepure ir vėzdu. Jis sudainavo seną panaktinio dainelę, o jam dainuojant skleidėsi rožės.

Atėjo sprendimo diena - visas miestas laukė išsipuošęs. Teisėjai šelmiškai žvilgčiojo į būsimąjį laimėtoją, o šis stovėjo išdidus ir laimingas.

- Ne, tai aš tą padarysiu! - staiga sušuko tvirtas, aukštas žaliūkas. - Aš būsiu padaręs nepaprastą dalyką! - ir tvojo per laikrodį milžinišku kirviu.

Trakšt! Brakšt! Triokšt! Viskas subyrėjo į šipulius.

- Aš tai padariau! - sušuko vyriškis. - Aš pranokau jį ir jus visus. Vienu smūgiu padariau nepaprastą dalyką!...

KAIP GALIMA PADĖTI?

Dirbdama mokykloje susiduriu su tėvais, kurie klausia, ko imtis, kad patyčios liautųsi. Po kiekvieno tėvų susirinkimo, kuriame kalbama apie smurtą tarp vaikų, atsiranda nemažai susirūpinusių mamų ir tėčių, prašančių jiems padėti. Patyčios yra sudėtingas reiškinys, kuris apima ne vieną žmogų: yra ir skriaudikai, ir aukos, ir žiūrovai, kurie palaiko nuskriaustąjį arba pasijuokia iš jo kartu su kitais. Gali būti sunku suvaldyti visą šią sistemą, tačiau tik suaugusieji pajėgūs tai padaryti. Vaikui, kuris paliktas vienas, pasipriešinti labai sunku. Vienas lauke ne karys. Taigi, keletas minčių apie tai, **kaip galima padėti**.

1. Nesikarščiuoti, nereaguoti impulsyviai.

Psichologė Asta Blandė: Tėvai neturėtų reaguoti impulsyviai. Kartais, kai sužino, kad jų vaikas tyčiojasi, užsipuola šaukdam: „Na, tai pasakok, kas čia atsitiko, kodėl tu taip padarei?!“ Kitais atvejais, kai jų vaikas tampa auka, tėvai puola neapgalvotai ginti: „Tuoj aš nueisiu į mokyklą - pamokysiu tą, kuris nevaldo žodžių nei rankų!“

Tiesa ta, kad karščiuodamiesi, rodydami agresiją tėvai moko ir vaikus taip elgtis. Jei tėtis žada iškaršt kailį skriaudėjui, tada kas trukdo ir jo atžalai karšti kailius kitiems?

Be to, karščiavimasis, puolimas trukdo spręsti problemas, nes verčia aplinkinius gintis. Net ir tas, kuris iš tiesų elgiasi neteisingai, nepripažins kaltės, jei jį pulsute. Tik ramiai kalbėdami galite kartu ieškoti išeičių.

2. Kalbėtis, domėtis, palaikyti.

Atrodo, kad pasaulis sukasi greičiau. Laikas tiesiog skrieja, darbų daugėja. Krizė, apėmusi Lietuvą ir pasaulį, grūmoja pirštu ir gąsdina vis augančiais mokesčiais, mažesniais atlyginimais, atleidimu iš darbo. Visi šie iššūkiai, sunkumai nukreipia dėmesį nuo šalia esančių žmonių: draugų, šeimos narių. Ir tai baugina, nes nežinai, kada per aplaidumą, laiko neturėjimą gali prarasti artimiausius žmones.

Esu girdėjusi posakį, kad kiekvienas savo rankose turime keletą rutuliukų: vieni - guminiai, kiti - stikliniai. Darbas - tai guminis rutuliukas: jei jį mesi žemėn, jis atšoks. Tačiau draugai ir šeima -

stikliniai rutuliukai. Metus žemėn, jie suduš, jų nebesurinksi. Dėmesys vaikui, šilti pokalbiai kartu gaminant valgyti - pinigais neišmatuojamas indėlis, kuris vaikui gali kainuoti viso gyvenimo sėkmes ar nesėkmes.

Jeį jūsu atžala sako: „Tėti, iš manęs tyčiojasi.“, nereikėtų jo nuvyti žodžiais: „Nekreipk dėmesio.“ Šie žodžiai atima bet kokį norą dar kada atvirai pasipasakoti. Geriau pasidomėti, kas vyksta iš tiesų?

Psichologė Asta Blandė: Kai vaikai kreipiasi dėl to, kad iš jų tyčiojamas, dažnai klausiu kaip tai atsitiko, kaip vaikas jaučiasi, ką jis pats mano apie tą situaciją? Ar jų nuomonė tau svarbi? Ar skriaudėjų nuomonė apie vaiką jam yra svarbi, galbūt jie yra buvę draugai ir tai dar labiau skaudina. O gal skriaudėjas visus užkabinėja? Svarbu ir tai, ką pats vaikas gali jam neaprekdamas, nepravardžiuodamas atsakyti? Jei vaikas tapo skriaudėju, taip pat būtina kalbėtis. Priežastys dažnai būna šeimoje, kieme, papildomo ugdymo būrelyje, kitoje aplinkoje. Todėl reikia bendrauti, klausiti, o iš kur tas pyktis? Jei nepavyksta susitvarkyti, galima kreiptis į specialistus, psichologus, dirbančius mokykloje, už mokyklos ribų

3. Kartu pagalvoti apie galimus veikimo būdus.

Pabūkite vaiko psichologu, susėskite kartu ir pasvarstykite apie tai, į ką, esant patyčioms, galima kreiptis, kieno pagalbos mokykloje prašyti. Vaikas kiekvieną dieną praleidžia mokykloje ir gana gerai pažįsta mokytojus, specialistus, todėl geriausią sprendimą galite rasti tik kalbėdami, diskutuodami kartu. Apsvarstykite keletą variantų, į ką pirmiau kreiptis: į auklėtoją, mokytoją, pavaduotoją, direktorę ar psichologą? O gal geriausia pasikalbėti su skriaudiko tėveliais ir be tarpininkų spręsti konfliktą?

4. Kartu mokytis reakcijų.

Su patiriančiais patyčias vaikais naudinga mokytis, kaip reaguoti. Keletą patarimų pateikia Kauno vaikų linijos vadovė.

Psichologė Asta Blandė: *Ašaros, audringa reakcija yra tai, ko prašo besityčiojantis asmuo. Tačiau jei nereaguoji audringai, nesimuši, neverki, neparodai, kad tave sutrypė, pasidarai nebeįdomus.*

Mes su vaikais dažnai surašome frazių lapą, ką galima atsakyti skriaudikui. Kartais tinka net ir stebinantys, kūrybiški atsakymai. Pasitaikė vienas atvejis, kai mergaitė į patyčias atsakė klausimu: o ką tu gali man gražaus pasakyti? Tuomet agresorius nutilo, nebeturėjo ką į tai atsakyti. Ieškant sprendimų, svarbu vaikui parodyti, kad tai, kas vyksta, - ne pasaulio pabaiga.

Kaip vakarais padedate sūnui ar dukrai ruošti namų darbus, taip galite susėsti ir pasikalbėti apie tai, kas nutiko mokykloje, aptarti, kaip reaguoti į užgauliojimus. Ieškodami galimybių, galite parepetuoti, paprašyti, kad vaikas, neįsitempęs, nesuirzęs, jums pabandytų atsakyti taip, kaip atsakytų iš jo besityčiojančiajam. Naudinga mokytis atsipalaidavimo (relaksacijos) pratimų, tokių kaip gilus ir lėtas kvėpavimas arba raumenų įtempimas ir atpalaidavimas. Šie įgūdžiai padės vaikui gerai kontroliuoti kūną, nustoti jausti įtampą, atsipalaiduoti.

Skriaudikai provokuoja ašaras, agresiją, pyktį. Jei to nesuteiksite ir dar imsitės kitų priemonių, tikėtina, kad patyčios sumažės, galbūt ir liausis. Puolimo ir reakcijos santykį gražiai iliustruoja Ezopo pasakėčia, kurią prieš miegą galite paskaityti ir savo vaikams.

5. Paskatinti saviraišką.

Vaikas, užsiimantis mėgstama veikla, kuri jam sekasi, labiau pasitiki savimi, ne taip jautriai reaguoja į skaudžias aplinkinių pastabas. Be to, užimti, save realizuojantys vaikai mažiau smurtauja.

Mokytoja Eglė: *Patyčios kyla ir dėl užimtumo stokos. Jei save realizuoja, dalyvauja konkursuose, sportuoja ar kuria, vaikai ne taip įsitraukia į tokius dalykus, kaip patyčios, - tam skiria mažiau laiko.*

Gerai būtų pastebėti, kuo vaikas domisi, kokių gebėjimų turi, ir tai skatinti, ugdyti, puoselėti. Teko susidurti su mergaite, kuri dažnai tapdavo patyčių auka. Ji jautriai reaguodavo, dažnai apie tai galvodavo, be to, buvo uždara, neigiamus jausmus vengdavo išreikšti žodžiais. Pasikalbėję su tėvais nutarėme, kad mergaitei reikia saviraiškos būdų, kurie padėtų išlieti neigiamas emocijas. Netrukus ji ėmė lankyti dailės būrelį, kurio vadovė užsiėmė ir dailės terapija. Mergaitė jautėsi geriau, tapo atviresnė. Išmokusi emocijas reikšti dažais ir teptuku, ji ėmė lengviau ir atviriau jas reikšti ir žodžiu.

6. Bendradarbiauti.

Svarbu bendradarbiauti su mokykla ir kitais tėvais. Kai tėvai žino, kokia situacija klasėje, problemą galima pastebėti labai anksti ir imtis ją spręsti greitai bei efektyviai.

Psichologė Asta Blandė: *Gerai, kai tėveliai, kurių vaikai mokosi kartu, apsikeičia telefonų numeriais. Dažnai patyčios vyksta tarp bendraklasių. Taigi, kai tėvai tarpusavyje pasikalba, yra lengviau spręsti problemą. Gerai tikėti vaiku, tačiau būtina išgirsti ir kitą pusę. Labai dažnai problema greitai išsisprendžia, kai ir suaugę ir vaikai domisi, diskutuoja, vieni kitų klausia ir daro sprendimus. Toks kelias pats efektyviausias sprendžiant patyčių problemą.*

7. Rodyti teigiamą pavyzdį.

Tėvai vaikui yra svarbiausi autoritetai ir mokytojai. Mažiesiems jie tampa tam tikrais herojais, į kuriuos reikia lygiuotis. Stebėdamas pasaulį, artimiausią aplinką, šeimą, elgesio modelius vaikas pritaiko sau. Santykiai tarp tėčio ir mamos tampa svarbiausiu pavyzdžiu, kuriuo jis vadovaujasi bendraudamas su kitais. Net ir tūkstantis žodžių neatstos to, ką vaikas mato ir patiria realiai. Liūdna, kai tėvai kreipiasi pagalbos į psichologą prašydami, kad jis padėtų vaikui, tačiau patys nesistengia išspręsti nuolatinių tarpusavio konfliktų, kuriuos kasdien mato jų vaikas. Ar galima reikalauti iš vaiko liautis smurtauti, kai patys artimiausi žmonės - tėtis ir mama - vienas kitą skriaudžia?

Pabaigoje pateiksiu iliustraciją, kuri pasakėčių meistro Ezopo žodžiais atskleis, kad svarbiausia vaikų auklėjime - teigiamas pavyzdys.

Du krabai

Vieną gražią dieną du krabai išėjo į smiltyną pasivaikščioti.

- Vaikuti, - tarė motina, - tu labai kreivai vaikščioji. Stenkis eiti tiesiai ir nesvyruok iš šono į šoną!

- Mamyt, - atsakė jaunas krabukas, - pati man parodyk, kaip reikia vaikščioti, tada aš gal paseksiu tavo pavyzdžiu.

Pavyzdys yra geriausias pamokymas.

Naujienos adresas:

<http://www.asirpsichologija.lt/index.php?id=410&category=12>